

Brněnská Levá fronta vyslovila se ústy s. Fleischnera proti svobodné diskusi marxistické, protože marxistická diskuse může být jen dialektická, a svobodná diskuse odváděla by od správného myšlení marxistického a působila by více škody než kladu. Mluvil-li jsem však o svobodné diskusi marxistické, mnil jsem tím ovšem jen svobodu v mezích revoluční dialektiky marxistické a nic jiného. Podle jediného příkladu, pro Levou frontu právě velmi akutního, je zjevno, že taková svobodná diskuse marxistická je nejen možná, nýbrž někdy i nutná, a že ve skutečnosti stále existuje — aspoň v jistých oborech.

Je to otázka umění a literatury, celý komplex otázek, o nichž zahájena byla velmi ostrá diskuse právě před rokem ve Tvorbě (diskusi o „generaci“), aniž bylo dosaženo žádoucí platformy, a stala se znova akutní knihou s. Václavka Poezie v rozpacích. Je to především otázka tzv. čistého umění, ve které rozpory jak mezi členy Levé fronty, tak i mezi členy KSČ zdají se nepřeklenutelné, ač všechny směry jistě věří, že se opírají o dialektickomaterialistický rozbor. Diskuse o jednotlivých problémech této otázky může mít velmi závažné důsledky i pro Levou frontu, i eventuálně pro KSČ, může způsobit opravdu „škodu“, jako ji způsobila loňská diskuse o generaci tím, že vedla k jisté diferenciaci nesourodých živlů uvnitř levé fronty, ale odváží se někdo říci, že tato disku-

se nemá být svobodně prováděna až do konečného vyjasnění?

Je tu stanovisko s. Václavka a příbuzné stanovisko s. Teiga, jež mnozí z nás odmítají nejen jako „formalistní sektářství“, nýbrž i jako stanoviska cizí revoluční dialektice marxistické a v jádru buržoazní, a jejichž dialektiku považují za dialektiku nemarxistickou, starou, čili sofistiku; je tu stanovisko s. Urxe, který přes nesouhlas s dialektikou s. Václavka hájí čisté umění, a to je pro mnohé z nás stanovisko oportunistické, a konečně je tu teď Otevřený dopis charkovský a platforma Mezinárodního byra revoluční literatury, jež mají však spíše ráz úředního oběžníku o revoluční literatuře, ale nepouštějí se do marxistických rozborů jednotlivých problémů. Předkládají nám zato o jeden problém více: poměr děldopského a roldopského hnutí k literatuře, problém vyžadující rovněž řádné diskuse, protože u nás má toto „hnutí“ docela jiný ráz než v SSSR. Tím jsme ovšem nevyčerpali všech směrů, které vyšly a ještě vyjdou jistě u nás v této věci na kolbiště jménem marxismu.

Kdybych tedy stál na stanovisku brněnské Levé fronty, že svobodná diskuse marxistická je zlo, musil bych považovat názory soudruhů Václavka nebo Teiga za nepřipustné do Levé fronty, poněvadž s většinou Levé fronty se domnívám, že odporují revoluční dialektice marxistické, a odmítl bych také pokyny charkovské, pokud běží o děldopy, poněvadž po třicetileté zkušenosti jsem přesvědčen, že u nás taková literární orientace k děldopům mohla by způsobit jen škodu — rozmnožit nehynoucí legii špatných veršotepců.

Mám tedy, myslím, v tomto případě plné právo mluvit o svobodné diskusi marxistické, o její možnosti a účelnosti, ba mohl bych spíše říci, že tato diskuse je až příliš svobodná, poněvadž je náhodná, neurovnaná, neorganizovaná. Hlavní naši interesanti měli by se věru sejt a dát jí jasný a jednotný řád. Běží o komplex otázek abstraktních i konkrétních, představujících organické rozvětvení od základních problémů k velmi jemným problémům speciálním. Už pouhé stanovení těchto problémů v jejich vzájemné podmíněnosti byla by

veliká práce pro takové kolektivum, která by měla být nicméně provedena, nechceme-li čekat na jednotlivce, nějakého geniálního zakladatele marxistické uměnovědy v duchu revolučním.

Je-li však svobodná diskuse marxistická možná a účelná v jednom oboru, je teoreticky myslitelná i v jiných oborech vědních i ostatních, je myslitelná ve všem a stále, protože život nestojí a — marxismus není dogma (řekl Lenin). A Lenin varoval ostatně také před marxistickými pedanty, kteří ze záliby pro teorii ztrácejí smysl pro skutečnosti.

Brněnští soudruzi měli patrně na mysli něco jiného. Běží jim asi o nebezpečí, jež by mohlo v určitou dobu vyplynout ze svobodné diskuse o určité otázce pro komunistickou stranu a proletariát. Takové nebezpečí mohlo by nastat, kdybychom připustili dnes do sloupců Levé fronty nebo na veřejnou schůzi Levé fronty například diskusi o pětiletce, které zúčastnili by se opoziční soudruzi a svým chybným stanoviskem vyvolali zmatek u kolísajících a hnali vodu na mlýny buržoazie. Takový případ nemůže však nastat, protože Levá fronta má ve svém programu loajální poměr ke komunistické straně a přímý zřetel k situaci a potřebám proletariátu.

Z tohoto důvodu především rozhodujícího a směrodatného nemohla by svobodná diskuse marxistická poškodit stranu a věc proletariátu ani tehdy, kdyby běželo o diskusi o některém nedostatku strany nebo jejího vedení nebo o chybě některého vedoucího soudruha. Byla by prostě vedena tak, aby žádná škoda vzniknout nemohla, ale užitek byl pravděpodobný.

Svobodná diskuse marxistická je tedy možná, často dokonce nutná; záleží na její kvalitě, je-li účelná. A užitečná může být zvláště dnes, kdy pozorujeme příznaky mechanického pojmání a byrokratické pedantičnosti.

Již drahnou dobu skuhrají sýčkové v různých časopisech a věští konec poetismu. Žaloby na poetismus se množí. Prý poetismus zklamal, prý se prohřešil na vážnosti životní, prý pod ním poezie zhračkářštěla a se zmalichernila — takové a podobné žaloby čteš a slyšíš odevšad. Nezkoumejme prozatím jejich oprávněnost. Upozornuji jen na to, že poetismus nechtěl být literárním nebo básnickým směrem, nýbrž záležitostí čistě životní, životní kratochvílí, metodou, jak užívat světa a života. Kmotrem jeho bylo zřejmě dada, které také chtělo být jen fraškovitou kratochvílí bez literární vážnosti a bez literárních důsledků, nezávazný výraz dnešní životní fraškovitosti a bezesměrnosti. Ale poněvadž žijeme, žel, nikoli ve světě snů a rozkoše, v němž okřídlenou patou tančí víly a elfové, nýbrž v těžkém světě práce a povinnosti, zamořeném důsledností a užítkovostí, proměnily se bezděky tyto rozpustilé dispozice ducha ve věci tak ohyzdné a těžkopádné, jako jsou literární směry. Žijeme ve věku opravdu bídném: nesmíš mít nápad, nesmíš mít rozmar, aby ti lidé z toho nevyrobili pod nose nějakou papírovou metodu a nějaký papírový systém; a aby nepřišli adepti, kteří tvůj rozmar promění v patentní známku a dají ji zapsat do obchodního rejstříku.

Poetismus zřejmě se chtěl vymknout sociologickým důsledkům toho, čemu se říká literatura. V tom bylo i jeho světlo, i jeho stín. Touto rozpoutaností reagoval na předchozí období